

KÚRIA

Bfv.I.1558/2014/8.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év február hó 23. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

í t é l e t e t :

A rablás büntette és más bűncselekmények miatt folyamatban volt büntetőügyben a Legfőbb Ügyészség által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Kecskeméti Városi Bíróság 9.B.601/2011/43. számú ítéletét, illetve a Kecskeméti Törvényszék 3.Bf.40/2012/10. számú ítéletét megváltoztatja,

a terhelttel szemben halmazati büntetésül kiszabott négy év hat hónap fegyházbüntetést az 1978. évi IV. törvény 85. § (2) bekezdése, valamint 97/A. § (1) bekezdése alapján tekinti kiszabottnak.

Egyebekben a megtámadott határozatokat hatályukban fenntartja.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Kecskeméti Városi Bíróság a 2011. november 30-án meghozott 9.B.601/2011/43. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki rablás büntetttében [1978. évi IV. törvény 321. § (1) bekezdés], magánlaksértés büntetttében [1978. évi IV. törvény 176. § (2) bekezdés a) pont], 2 rendbeli testi sértés vétségében [1978. évi IV. törvény 171. § (1) bekezdés - helyesen: 170. § (1) bekezdés] és kábítószerrel visszaélés vétségében [1978. évi IV. törvény 282. § (5) bekezdése a) pont]; ezért halmazati büntetésül, mint erőszakos

többszörös és különös visszaesőt négy év hat hónap fegyházbüntetésre és négy év közügyektől eltiltásra ítélte. Egyben a Kecskeméti Városi Bíróság 13.B.101/2005/9. számú, a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 1.Bf.183/2005/2. számú határozata folytán 2005. január 18. napján jogerős összbüntetési ítéletben alkalmazott feltételes szabadságra bocsátást megszüntette és megállapította, hogy a terhelt feltételes szabadságra nem bocsátható. A bíróság rendelkezett a járulékos kérdésekről is.

A másodfokon eljáró Kecskeméti Törvényszék a 2012. április 12-én jogerőre emelkedett 3.Bf.40/2012/10. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét akként változtatta meg, hogy a terhelt magánlaksértésként elbírált cselekményét magánlaksértés büntettének [1978. évi IV. törvény 176. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) pont és (4) bekezdés] minősítette. A terheltet a rablás büntettében és a testi sértés vétségében erőszakos többszörös visszaesőként és különös visszaesőként, a magánlaksértés büntettében és a kábítószerrel visszaélés vétségében többszörös visszaesőként tekintette elítéltnak. Megállapította, hogy a Kecskeméti Városi Bíróság 13.B.101/2005/29. számú - a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 1.Bf.183/2005/2. számú határozatával 2005. január 18. napján jogerős - összbüntetési ítéletével megállapított nyolc év fegyház büntetés kapcsán alkalmazott feltételes szabadságot szüntette meg. A törvényszék egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A Legfőbb Ügyészség BF.1714/2014/I-1. számon a Be. 417. § (2) bekezdésében előírt kötelezettségre tekintettel, a Be. 416. § (1) bekezdés e) pontjában foglalt okból nyújtott be felülvizsgálati indítványt a terhelt javára, amelyben a megtámadott határozatok tanácsülésen történő megváltoztatását indítványozta azzal, hogy a Kúria a terhelttel szemben a középmértéket el sem érő büntetést az 1978. évi IV. törvény (korábbi Btk.) 97/A. § (1) bekezdése alapján tekintse kiszabottnak.

A terhelt a Legfőbb Ügyészség felülvizsgálati indítványára írásban tett észrevételében ártatlanságát hangoztatta, a védő észrevételt nem tett.

A Legfőbb Ügyészség felülvizsgálati indítványa alapos.

A felülvizsgálati indítvány elbírálására a Kúria a Be. 424. § (1) bekezdése alapján tanácsulást tűzött ki, melyen a megtámadott határozatot a felülvizsgálati indítványban meghatározott okból bírálta felül; emellett vizsgálta a Be. 423. § (5) bekezdésében meghatározott esetleges eljárási szabálysértéseket is, illet azonban nem észlelt.

Az Alkotmánybíróság a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV.

törvény 2010. július 23-tól 2013. június 30-ig hatályos 85. § (4) bekezdésének folyamatban lévő ügyben történő alkalmazása kizárásáról, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 81. § (4) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről, valamint a jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatának elrendeléséről szóló 23/2014. (VII. 15.) AB határozatának 3. pontjában - az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 45. § (6) bekezdése alapján - elrendelte a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 85. § (4) bekezdése, valamint a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 81. § (4) bekezdésének alkalmazásával meghozott, jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát.

A felülvizsgálattal megtámadott határozatokkal megállapított és a felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás szerint a terhelt a bűncselekményeket 2010. október és december 24. között követte el.

Az eljáró bíróságok a terhelttel szemben az Alkotmánybíróság által alaptörvény-ellenesnek ítélt jogszabályhely alapján szabták ki a büntetést, és a jogerősen kiszabott szabadságvesztés végrehajtása még nem fejeződött be.

A Be. 416. § (1) bekezdés e) pontja alapján a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen felülvizsgálatnak van helye, ha az Alkotmánybíróság a jogerős határozattal befejezett büntetőeljárás felülvizsgálatát elrendelte, feltéve, hogy a terhelt még nem mentesült a büntetett előélethez fűződő hátrányos következmények alól, vagy a kiszabott büntetés, illetőleg az alkalmazott intézkedés végrehajtása még nem fejeződött be, vagy a végrehajthatósága még nem szűnt meg.

Az Alkotmánybíróság határozata által elrendelt felülvizsgálat a felülvizsgálati eljárásnak egy olyan különleges esete, melyre egyrészt vonatkoznak a felülvizsgálati eljárás általános szabályai (így a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, és az a felülvizsgálati indítványban nem támadható; a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot a Kúria csak a támadott részében, és az indítványban meghatározott ok alapján bírálja felül), másrészt a törvény külön rendelkezéseket is tartalmaz az ilyen okra alapított felülvizsgálati indítvány elbírálására.

Ilyen külön rendelkezést tartalmaz a Be. 423. § (2) bekezdése, melynek második mondata szerint az Alkotmánybíróság határozatán alapuló felülvizsgálati indítványt az elbírálásakor - azaz nem a megtámadott határozat meghozatalakor - hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni. Ez egyben azt is jelenti, hogy amennyiben az Alkotmánybíróság egy jogszabályt annak alaptörvény-ellenessége

miatt megsemmisít, a felülvizsgálati eljárás lefolytatásakor a megsemmisített jogszabály vagy jogszabályhely értelemszerű figyelmen kívül hagyásával kell elbírálni a felülvizsgálni rendelt büntetőügyet.

Abban az esetben pedig, amikor az Alkotmánybíróság egy, már hatályban nem lévő jogszabály vagy jogszabályhely alaptörvény-ellenességének megállapítása mellett rendeli el azon büntetőügyek felülvizsgálatát, mely ügyekben az utóbb alaptörvény-ellenesnek bizonyult jogszabályt alkalmazták a bíróságok, a Kúriának a kötelezően lefolytatandó felülvizsgálati eljárásban az Alkotmánybíróság határozatából fakadóan a már hatályban nem lévő, de utóbb alaptörvény-ellenesnek nyilvánított jogszabály figyelmen kívül hagyásával kell elvégeznie a megtámadott határozatok felülvizsgálatát.

A Be. 423. § (2) bekezdésének második mondata ugyanakkor nem érinti az indítvány elbírálásakor hatályban lévő büntető anyagi jogi törvény időbeli hatályára, ezen belül is visszamenőleges hatályára vonatkozó rendelkezéseket.

A terhelt a felülvizsgált határozat I. és II. tényállási pontjában írt cselekményeket [rablás büntette és testi sértés vétsége] az 1978. évi IV. törvény (az elkövetéskor hatályos, korábbi Btk.) 137. § 17. pontja szerinti erőszakos többszörös visszaesőként követte el. A tényállás személyi részében 3.), 6.) és 9.) pontban rögzített elítéléléseire figyelemmel vele szemben kiszabható, a legsúlyosabb cselekmény büntetési tétel felső határa - akárcsak a halmazati büntetés esetén - a kétszeresére emelkedik.

Az elsőfokú bíróság a terhelttel szemben a korábbi Btk. 85. § (2) és (4) bekezdésének alapul vételével szabta ki a szabadságvesztés büntetést, míg a Kecskeméti Törvényszék emellett a korábbi Btk. 97/A. §-át is figyelembe vette a másodfokú ítéletben. Az eljáró bíróságok az így megemelt büntetési tétel középértékét (9 év) figyelembe véve határozták meg a szabadságvesztés tartamát.

A terheltnél a kiszabott büntetés végrehajtása még nem fejeződött be.

Az Alkotmánybíróság határozatában a jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát elrendelte, és mivel a Be. 416. § (1) bekezdés e) pontjában írt feltételek fennállnak, a Legfőbb Ügyészség a Be. 417. § (2) bekezdése alapján hivatalból benyújtotta a felülvizsgálati indítványt.

A Be. 423. § (2) bekezdésének második mondata szerint a felülvizsgálati indítványt ilyen esetekben az elbíráláskor hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni.

Nem zárja ki a Btk. 2. §-a az elkövetéskor hatályos anyagi jogszabályok alkalmazását a felülvizsgálat eredményeként elrendelt megismételt eljárásban, vagy ha a Kúria maga hoz a törvénynek megfelelő határozatot.

A Btk., azaz a 2012. évi C. törvénnyel kihirdetett 2. §-a szerint a bűncselekményt az elkövetése idején hatályban volt büntető törvény szerint kell elbírálni; a (2) bekezdés szerint azonban akkor, ha a cselekmény elbírálásakor hatályban lévő új büntető törvény szerint a cselekmény már nem bűncselekmény, vagy enyhébben bírálendő el, az új büntető törvényt kell alkalmazni.

Jelen ügyben a cselekmények elkövetésekor az 1978. évi IV. törvény volt hatályban, azt követően, 2013. július 1. napján új büntető törvény lépett hatályba.

Ezért a Kúriának a jelenleg hatályos Btk. időbeli hatályára vonatkozó rendelkezéseinek megfelelően állást kellett foglalnia abban, hogy a terhelt cselekményeinek elbírálása során az elkövetéskor hatályos 1978. évi IV. törvényt vagy az elbíráláskor hatályos 2012. évi C. törvényt kell alkalmaznia, mindkét törvény kapcsán szem előtt tartva azonban az alaptörvény-ellenessé nyilvánított rendelkezések alkalmazási tilalmát.

Így tehát figyelmen kívül kellett hagyni az 1978. évi IV. törvény 85. § (4) bekezdését, valamint a 2012. évi C. törvény 81. § (4) bekezdését, ez azonban nem érintette azt, hogy a terheltet több cselekményt illetően erőszakos többszörös visszaesőként ítélte el a jogerős határozatot hozó Kecskeméti Törvényszék.

Annak megítélése, hogy a terheltre nézve az elkövetéskor vagy az elbíráláskor hatályban lévő büntető törvény a kedvezőbb, a bírói gyakorlat számos és részletes elvet dolgozott ki.

Először azt kell figyelembe venni, hogy az elbírálandó cselekmények mind a két törvény szerint büntetendőek-e, illetve valamelyik törvény alapján akár a cselekmény büntetendőségét, akár az elkövető büntethetőségét valamely körülmény nem zárja-e ki.

A fentiek hiányában ezt követően a két törvény rendelkezéseit a büntetendő cselekmény büntetési tételét kell összevetnie, megállapítva, hogy a cselekményt a két törvény közül melyik rendeli súlyosabban büntetni.

Emellett számba kell venni azokat a büntető törvény általános részében szabályozott jogintézményeket is, amelyek a konkrét ügy megítélésében jelentőséggel bírnak. Jelen esetben ez a terhelt terhére megállapított bűnhalmazatra tekintettel a halmazati büntetés szabályainak, valamint az erőszakos többszörös, illetve

különös visszaesői minőségükhöz fűződő szigorúbb jogkövetkezményeknek az egybevetését jelenti.

Csupán e tényezőket követően kerülhet sor olyan további körülmények vizsgálatára, mint pl. a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége, vagy az abból való kizárás kérdése.

Az Alkotmánybíróság a határozatában minden olyan jogerősen lezárt büntetőügy felülvizsgálatát elrendelte, amelyben az eljárás bíróságok az alaptörvény-ellenesnek ítélt jogszabályhelyek bármelyikét alkalmazták.

Minthogy jelen ügyben mind az első fokon eljáró Kecskeméti Városi Bíróság, mind a másodfokon eljáró Kecskeméti Törvényszék felhívta az alaptörvény-ellenes rendelkezéseket, a felülvizsgálati eljárás lefolytatása az Alkotmánybíróság határozata és a Be. 416. § (1) bekezdésének e) pontja alapján kötelező volt.

A terhelt terhére megállapított bűncselekményeket mind a korábbi, mind a hatályos Btk. azonos büntetési tétellel fenyegeti, különbség csak a magánlaksértés büntetnének fenyegetettségében van.

Az 1978. évi IV. törvény 176. § (2) bekezdés a) pont, és (4) bekezdés szerint a cselekmény a 40. § (2) bekezdésre is figyelemmel két hónaptól öt évig, míg a 2012. évi C. törvény 221. § (2) bekezdés a) pont, és (4) bekezdés szerint a cselekmény egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Az elkövetéskor hatályos Btk.-nak a halmazati büntetésre vonatkozó 85. § (1), (2) és (3) bekezdésének, valamint az erőszakos többszörös visszaesőre vonatkozó 97/A. § szabályainak egybevetéséből az állapítható meg, hogy a terhelttel szemben kiszabható büntetési tételkeret kettő évtől tizenhat évig terjedő szabadságvesztés volt.

Az elbíráláskor hatályos Btk. 81. § (3) bekezdése szerint akkor, ha a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények közül legalább kettő határozott ideig tartó szabadságvesztéssel büntetendő, a büntetési tétel felső határa a legmagasabb büntetési tétel felével emelkedik, de nem érheti el az egyes bűncselekményekre megállapított büntetési tételek felső határának együttes tartamát.

E rendelkezés alapján a rablás miatt kiszabható nyolc éves büntetési tételkeret tizenkét évre emelkedik.

A Btk. 90. § (2) bekezdése alapján az erőszakos többszörös visszaesővel szemben halmazati büntetés esetén a 81. § (3) bekezdése szerint - másfelesére felemelt - büntetési tételt a kétszeresére kell emelni, és mivel ez jelen esetben meghaladná a

húsz évet, így életfogytig tartó szabadságvesztést kellene kiszabni.

Mind a korábbi, mind a hatályos Btk. szerint fegyházban kell végrehajtani a többszörös visszaesőre kiszabott két évi vagy ennél hosszabb tartamú szabadságvesztést és mindkét törvény alapján kizárt a feltételes szabadság kedvezményéből az, akit olyan szándékos bűncselekmény miatt ítélték szabadságvesztésre, amelyet korábbi végrehajtandó szabadságvesztésre ítézése után, a végrehajtás befejezése előtt követett el [1978. évi IV. törvény 42. § (3) bekezdése; 47. § (4) bekezdés a) pontja; Btk. 37. § (3) bekezdés b), ba) pontja; 38. § (4) bekezdés a) pontja].

Következésképpen a terhelt számára a cselekményei elkövetésekor hatályos Btk. kedvezőbb, míg a hatályos Btk. nem eredményez kedvezőbb elbírálást.

Az Alkotmánybíróság határozatából következő alkalmazási tilalom miatt, az alkalmazandó jogszabály kiválasztása során figyelmen kívül marad a korábbi Btk. 85. § (4) bekezdése.

Az alaptörvény-ellenesnek nyilvánított rendelkezés [1978. évi IV. törvény 85. § (4) bekezdés] szerint: ha a bűnhalmazatban levő bűncselekmények közül legalább három a 137. § 17. pontjában meghatározott személy elleni erőszakos bűncselekmény, a (2) bekezdés szerinti büntetési tétel felső határa a kétszeresére emelkedik. Ha a büntetési tétel így felemelt felső határa a húsz évet meghaladná, vagy a törvény szerint bármelyik bűncselekmény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, az elkövetővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni.

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 81. § (4) bekezdése szintén alaptörvény-ellenes. Az alaptörvény-ellenesnek nyilvánított rendelkezés szövege a következő: Ha a bűnhalmazatban levő bűncselekmények közül legalább három különböző időpontokban elkövetett befejezett személy elleni erőszakos bűncselekmény, a (2) bekezdés szerinti büntetési tétel felső határa a kétszeresére emelkedik. Ha a büntetési tétel így felemelt felső határa a húsz évet meghaladná, vagy a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények bármelyike életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, az elkövetővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni. Ha azonban e törvény Általános Része lehetővé teszi, a büntetés korlátlanul enyhíthető.

A Be. 427. § (2) bekezdése szerint akkor, ha a felülvizsgálati eljárás lefolytatására az Alkotmánybíróság határozata alapján került sor, a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot megváltoztatja, és a törvénynek megfelelő határozatot hoz, ha ez az iratok alapján lehetséges.

Az idézett törvényhely - a Be. 423. § (2) bekezdésének második mondatával összeolvasva - a Kúria számára több irányban teremt kötelezettséget:

- egyrészt az Alkotmánybíróság határozata alapján a felülvizsgálati eljárást le kell folytatni,
- másrészt a felülvizsgálatot az Alkotmánybíróság által alaptörvény-ellenesnek nyilvánított rendelkezés figyelmen kívül hagyásával, az elbíráláskori jogszabályok alapján kell elvégeznie,
- harmadrészt az Alkotmánybíróság által elrendelt kötelező felülvizsgálati eljárás során nem hozhat a megtámadott határozatokat hatályukban fenntartó határozatot,
- végül a megtámadott határozatok megváltoztatásakor a törvénynek megfelelő határozat meghozatalát maga végzi el, ha ez az iratok alapján lehetséges.

Ugyanakkor a terhelttel szemben kiszabott négy év hat hónap fegyházbüntetés az Alkotmánybíróság által alaptörvény-ellenesnek nyilvánított 1978. évi IV. törvény 85. § (4) bekezdésében írt rendelkezés figyelmen kívül hagyása mellett is törvényes, annak tartama nem haladja meg a 85. § (3) bekezdése szerinti mértéket.

Az eljáró bíróságok a felülvizsgálati indítvánnyal támadott határozatok meghozatala során - miként arra a Legfőbb Ügyészség is utalt - helytállóan értékelték a terhelt javára szóló enyhítő körülményeket, ugyanakkor tévesen (a kétszeres értékelés tilalmát figyelmen kívül hagyva) vették figyelembe a terhére súlyosító körülményként az erőszakos többszörös visszaesői minőséget.

Ahogy arra az Alkotmánybíróság a 23/2014. (VII. 15.) AB számú határozatában rámutatott: az egyes bűncselekmények természetéhez és súlyához igazodó büntetési rendszer és a büntetéskiszabás normatív előírásai együttesen szolgálják a jogállami büntetés funkcióját, a társadalom védelmét, a szankcióval történő arányos és megérdemelt viszonzást, valamint a speciális és a generális prevenciót.

A terhelt terhére rótt bűncselekmények kiemelkedő tárgyi súlyára és a feltárt súlyosító és enyhítő körülményekre figyelemmel a Kúria a terhelttel szemben a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatokkal kiszabott - a büntetési tétel középértékét el nem érő - szabadságvesztést az alkotmányos tételkeretek között sem tekinthette eltúlzottnak, az a büntetés céljának eléréséhez változtatlanul szükséges és indokolt.

Mindezekre figyelemmel a Kúria a Be. 427. § (2) bekezdése alapján maga hozott a törvénynek megfelelő határozatot: a felülvizsgált ítéleteket csupán annyiban változtatta meg, hogy a terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztést - nem az alaptörvény-ellenesnek ítélt az 1978. évi IV. törvény 85. § (4) bekezdése hanem - az

1978. évi IV. törvény 85. § (2) bekezdése, illetve a 97/A. § (1) bekezdése alapján tekintette kiszabottnak. Egyebekben a sérelmezett ítéleteket a Be. 426. § szerint hatályukban fenntartotta.

Az ítélet elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az ismételt indítvánnyal kapcsolatos tájékoztatás a Be. 418. § (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a Be. 421. § (3) bekezdésére figyelemmel a Kúria az ugyanazon jogosult által ismételten, vagy a más jogosult által azonos tartalommal előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2015. február 23.

*Dr. Csere Katalin s.k. a tanács elnöke, dr. Vaskuti András s.k.
előadó bíró, dr. Soós László s.k. bíró*

*A kiadmány hitelével:
TóthLné
bírószági tisztviselő*